

Εργαστήρι 4: Νόμοι, Κυρώσεις, Αντιφάσεις Η περίπτωση «Γκράφιτι».

Το εργαστήρι αυτό προτείνει τη μελέτη του γκράφιτι ως ευκαιρία προβληματισμού με τους μαθητές για την αναγκαιότητα της ύπαρξης και τήρησης των νόμων, καθώς και του σεβασμού της δημόσιας και ατομικής περιουσίας. Παράλληλα, δίνει την ευκαιρία ενός προβληματισμού γύρω από τις αντινομίες ή τις αντιφάσεις που μπορεί να παρουσιάζονται όταν η αναγκαία καθολικότητα και ο απαραίτητα απρόσωπος χαρακτήρας του νόμου συναντιέται με τις επιμέρους επιδιώξεις και ανάγκες των ανθρώπων.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ:	Σε μαθητές όλων των τάξεων του γυμνασίου.
ΣΤΟΧΟΙ:	<ul style="list-style-type: none"> • Να κατανοήσουν οι μαθητές την έννοια των κανόνων δικαίου και του νόμου. • Να διερευνήσουν τους λόγους δημιουργίας ενός νόμου. • Να αναγνωρίσουν τους λόγους που καθιστούν υποχρεωτική την εφαρμογή των νόμων. • Να εξηγήσουν τους λόγους για τους οποίους η παραβίαση των νόμων επιφέρει κυρώσεις. • Να τεκμηριώνουν με στοιχεία και επιχειρήματα τις απόψεις τους.
ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ	1 διδακτική ώρα.
ΓΝΩΣΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΤΙΣ ΟΠΟΙΕΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΣΥΝΔΕΘΕΙ:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Νεοελληνική Γλώσσα, Γ΄ Γυμνασίου, 7η ενότητα, Τέχνη: μια γλώσσα για όλους σε όλες τις εποχές. 2. Νεοελληνική Γλώσσα, Β΄ Γυμνασίου, ενότητα 7, Βιώνοντας προβλήματα της καθημερινής ζωής. 3. Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Γ΄ Γυμνασίου, κεφάλαιο 6, «Κοινωνικά προβλήματα», κεφάλαιο 12, «Δικαιώματα και Υποχρεώσεις του πολίτη».
ΥΛΙΚΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ:	<ul style="list-style-type: none"> • Φωτογραφίες. Κάθε φωτογραφία παρουσιάζει μια περίπτωση γκράφιτι σε δημόσια κτίρια, αρχαιολογικούς χώρους και μέσα μεταφοράς. • Δημοσίευμα εφημερίδας. • Άρθρα του Ποινικού Κώδικα. <p>(Δίνονται όλα στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α).</p>

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

Το γκράφιτι (**graffiti**) γεννήθηκε το 1960 στη Νέα Υόρκη ως παράνομη δραστηριότητα περιθωριακών ομάδων. Ιδιόμορφες συνθέσεις γραμμάτων και ήρωες των κόμικς άρχισαν να καλύπτουν τα βαγόνια του υπόγειου σιδηρόδρομου της Νέας Υόρκης. Από κει γρήγορα πέρασε στην Ευρώπη και σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Αγγλία, η Ολλανδία, η Ισπανία, η Ελλάδα κ.λπ.

Η Susan Phillips χωρίζει σε δύο κατηγορίες τα γκράφιτι: το **“popular graffiti”** και το **“community-based graffiti”**. Το πρώτο περιλαμβάνει έξιπνα σχόλια, αστεία, δηλώσεις αγάπης ή μίσους. Το δεύτερο δημιουργείται και απευθύνεται σε κοινότητες ατόμων που έχουν κοινά ενδιαφέροντα (π.χ. μια κοινότητα μπορεί να αποτελούν όσοι ακούν μουσική χιπ-χοπ).

Στην Ελλάδα το γκράφιτι ξεκινά παράλληλα με την άφιξη του χιπ-χοπ, στα μέσα και προς τέλη της δεκαετίας του '80, με την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη να αποτελούν τους κυριότερους πυρήνες δράσης (Paul 107).

Στο παρόν εργαστήρι δεν πρέπει να μας απασχολήσει το αν το γκράφιτι είναι τέχνη ή όχι. Εξάλλου, υπάρχουν πολλές διαφωνίες και αντιρρήσεις γι' αυτό το θέμα. Ορισμένοι το θεωρούν βανδαλισμό –λόγω της παράνομης φύσης του και όχι για την αισθητική ή εκφραστική του αξία -ενώ άλλοι το χαρακτηρίζουν ως επαναστατικό καλλιτεχνικό κίνημα.

Κατά τη διάρκεια της υλοποίησης του εργαστηρίου στην τάξη η συζήτηση πρέπει να επικεντρωθεί **στα προβλήματα που δημιουργεί η παρουσία του γκράφιτι εκεί που δεν επιτρέπεται**. Μπροστά στις διαφωνίες που ενδεχομένως θα προκύψουν, είναι σημαντικό να γίνει κατανοτό ότι «Η τυποποίηση των κοινωνικών σχέσεων που γίνεται με το δίκαιο εκφράζει μια σχετική εξισορρόπηση των αντιτιθέμενων συμφερόντων. Ρυθμίζει τις υπάρχουσες κοινωνικές αντιθέσεις και διαφορές» (Μάνεσης σ. 97). Δηλαδή, ο νόμος τυποποιεί και δεν εξετάζει το αισθητικό αποτέλεσμα της παράνομης πράξης. Επίσης, το δίκαιο, καθορίζοντας μια συμπεριφορά, προσδιορίζει και τις έννομες συνέπειές της, φροντίζοντας και για την επιβολή τους.

συνέχεια →

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

1	<p>Οι μαθητές χωρίζονται σε 5 ομάδες. Ο εκπαιδευτικός μοιράζει σε κάθε ομάδα το υλικό (μία φωτογραφία ή ένα κείμενο) που δίνεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α. Επίσης, δίνει σε όλες τις ομάδες τις βοηθητικές ερωτήσεις για τη μελέτη του υλικού (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β). Ζητά από τις ομάδες να παρατηρήσουν το υλικό, να συζητήσουν και να καταλήξουν σε συμπεράσματα.</p>
2	<p>Οι ομάδες παρουσιάζουν το θέμα τους στην τάξη.</p>
3	<p>Ακολουθεί συζήτηση στην ολομέλεια της τάξης. Ο εκπαιδευτικός συντονίζει τη συζήτηση, επιμένοντας στον προβληματισμό των μαθητών γύρω από τα θέματα της αναγκαιότητας της ύπαρξης των νόμων, της υποχρεωτικής εφαρμογής τους, των απαραίτητων κυρώσεων όταν παραβιάζονται.</p> <p>Η συζήτηση αναδεικνύει την ανάγκη προστασίας του δημόσιου χώρου, που ανήκει σε όλους τους πολίτες και κανείς δεν έχει το δικαίωμα της αποκλειστικής ιδιοποίησης, των δημόσιων αγαθών (όπως το μετρό), αλλά και της ατομικής ιδιοκτησίας, που το κράτος οφείλει να προστατεύει σύμφωνα με το Σύνταγμα.</p> <p>Επίσης, αναδεικνύεται η αντινομία που μπορεί να υπάρξει ανάμεσα στην επιθυμία προσωπικής έκφρασης (που είναι το γκράφιτι) και σε αυτό που ο νόμος προστατεύει (το δημόσιο αγαθό, τον δημόσιο χώρο, την ατομική ιδιοκτησία). Ακόμη αναδεικνύεται η αντινομία ανάμεσα σε ένα λαμπρό αισθητικό αποτέλεσμα ενός πιθανόν άρτιου καλλιτεχνικά γκράφιτι και στην αναγκαία καθολικότητα και τον απαραίτητα απρόσωπο χαρακτήρα του νόμου.</p> <p>Όμως, αν η δεκτικότητα της τάξης και η τροπή της συζήτησης το επιτρέπουν, είναι δυνατόν να επισημανθεί πως κάποιες φορές, με ευελιξία και επινοητικότητα, μπορεί να υπάρξουν χειρισμοί και ρυθμίσεις που επιτρέπουν μια έστω μερική άρση των αντινομιών και των αντιφάσεων. Ο εκπαιδευτικός μπορεί να αναφερθεί σε περιπτώσεις νομιμοποιημένων γκράφιτι:</p>

Πρόγραμμα «Ζωγραφίζοντας σχολικά κτίρια»

Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς υποστηρίζοντας το πρόγραμμα της ομάδας 'Carpe Diem' υπό τον τίτλο 'Ζωγραφίζοντας Σχολικά Κτίρια ανά την Ελλάδα' για το 2009 υλοποίησε πέντε τοιχογραφίες σε σχολικά κτίρια ανά την Ελλάδα. Συγκεκριμένα υλοποιήθηκαν δύο τοιχογραφίες στο νομό Αττικής (Δήμος Αθηναίων, Δήμος Ηλιούπολης), δύο τοιχογραφίες στο νομό Θεσσαλονίκης (Δήμος Ευόσμου και Δήμος Αμπελοκήπων) και μια τοιχογραφία στο Δήμο Καρδίτσας.

Οι τοιχογραφίες υλοποιήθηκαν σε μεγάλες επιφάνειες, με τη συμμετοχή επώνυμων Ελλήνων τοιογράφων και τη συνεργασία των τοπικών δημοτικών αρχών, των σχολικών επιτροπών και των μελών της σχολικής κοινότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α:

Φωτογραφίες - Δημοσιεύματα

πηγή: <http://www.flickr.com/photos/discounterrintelligence/3942066929/>

1η ομάδα: Μελέτη εικόνας συρμού.

- Τι παρουσιάζει η φωτογραφία;
- Από ποιους, πότε και με ποιο τρόπο νομίζετε ότι ζωγραφίστηκαν τα γκράφιτι;
- Γιατί νομίζετε ότι το έκαναν;
- Νομίζετε ότι είναι νόμιμη ή παράνομη πράξη και γιατί;

2η ομάδα: Μελέτη εικόνας τοίχου παλιού κτιρίου.

- Πού νομίζετε ότι βρίσκεται αυτός ο χώρος; Είναι δημόσιος ή ιδιωτικός χώρος;
- Γιατί νομίζετε πως κάποιος μπορεί να ενοκληθεί με το θέμα σε αυτή τη φωτογραφία;
- Για ποιους λόγους νομίζετε ότι πρέπει να τιμωρηθούν όσοι συμμετείχαν σε αυτά τα γκράφιτι;

3η ομάδα: Μελέτη εικόνας εξωτερικού τοίχου πολυκατοικίας.

- Είστε οι ένοικοι της πολυκατοικίας - πώς θα νιώθατε; Με ποιον τρόπο θα αντιδρούσατε;
- Περιγράψτε τις πιθανές αντιδράσεις των ενοίκων και αξιολογήστε τις.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α:

4η ομάδα: Μελέτη άρθρου εφημερίδας για τραυματισμό υπαλλήλου ΗΣΑΠ από σχεδιαστές γκράφιτι.

Σοβαρός τραυματισμός υπαλλήλου του ΗΣΑΠ από νεαρούς που έκαναν γκράφιτι

Τρίτη, 6 Νοεμβρίου 2012, Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ.

Επίθεση, εν ώρα καθήκοντος, δέχθηκε, αργά χτες το βράδυ, εργαζόμενος στον ηλεκτρικό σιδηρόδρομο, στον σταθμό «Ειρήνη».

Σύμφωνα με ανακοίνωση της εταιρείας «Σταθερές Συγκοινωνίες», ο εργαζόμενος, ενώ πραγματοποιούσε τον τελευταίο έλεγχο στους συρμούς, που ήταν σταθμευμένοι στον σταθμό, εντόπισε ομάδα νεαρών που έκαναν γκράφιτι σε συρμό, οι οποίοι τον τραυμάτισαν σοβαρά στο κεφάλι και τον αυχένα, όταν προσπάθησε να τους σταματήσει.

Ο τραυματίας μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο ΚΑΤ, όπου συνεχίζει να νοσηλεύεται με σοβαρά τραύματα στο κεφάλι (40 ράμματα) και τον αυχένα.

Οι δράστες της επίθεσης τράπηκαν σε φυγή και εξαφανίστηκαν, ενώ η εταιρεία θα καταθέσει μήνυση κατά παντός υπευθύνου για την εγκληματική επίθεση που δέχθηκε ο εργαζόμενος.

Προσπαθήστε να αφηγηθείτε το περιστατικό από τη σκοπιά του τραυματισμένου υπαλλήλου: Δώστε ιδιαίτερη έμφαση στους λόγους που τον έκαναν να «προσπαθήσει να σταματήσει» τους νεαρούς που έκαναν γκράφιτι.

5η ομάδα: Μελέτη του νόμου.

Άρθρο 381 παρ. 2 Ποινικού Κώδικα

Φθορά ξένης ιδιοκτησίας: Αν η φθορά έχει αντικείμενο πράγμα ευτελούς αξίας ή η ζημία που προξενήθηκε από τη φθορά είναι ελαφρά, ο υπαίτιος τιμωρείται με χρηματική ποινή ή με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών.

Άρθρο 382 παρ. 4

Διακεκριμένες περιπτώσεις φθοράς: Όποιος προκαλεί, κατά τους όρους του προηγούμενου άρθρου φθορά ή βλάβη αρχαιολογικού ή καλλιτεχνικού ή ιστορικού μνημείου ή αντικειμένου τοποθετημένου σε δημόσιο χώρο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους αν η πράξη δεν τιμωρείται βαρύτερα με άλλη διάταξη.

Με βάση την εμπειρία σας σε ποιες περιπτώσεις νομίζετε ότι τα συγκεκριμένα άρθρα βρίσκουν εφαρμογή; Δώστε παραδείγματα.

Ποινικός Κώδικας: ονομάζεται η συλλογή των νομικών διατάξεων που ορίζουν τις αξιόποινες πράξεις και τις αντίστοιχες προς αυτές ποινές.

Ποινικό Δίκαιο: ονομάζεται ο κλάδος του δικαίου που ρυθμίζει την εξουσία της πολιτείας στον καθορισμό και την τιμωρία των αξιόποινων πράξεων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β:

Βοηθητικές ερωτήσεις για τη μελέτη των γκράφιτι

Συζητήστε με τους συμμαθητές στην ομάδα σας για τα πιο κάτω ζητήματα, πριν ασχοληθείτε με τη μελέτη του ιδιαίτερου θέματος της ομάδας σας.

- Ποιες οι συνέπειες, όταν κάποιος κάνει γκράφιτι σε δημόσιο ή σε ιδιωτικό χώρο;
- Έχει ποινικές συνέπειες η πράξη του; Είναι κάτι απαγορευμένο από τον νόμο;
- Πιστεύετε ότι είναι σωστό που τα γκράφιτι απαγορεύονται από τον νόμο;
- Ο νόμος οφείλει να είναι γενικός και απρόσωπος;
- Υπάρχει διαφορά στη νομιμότητα της πράξης αν ο χώρος στον οποίο γίνονται τα γκράφιτι είναι ιδιωτικός ή δημόσιος;
- Αν κάποιος συλληφθεί να κάνει γκράφιτι, είναι σωστή δικαιολογία να πει ότι τα γκράφιτι είναι κάτι το πολύ συνηθισμένο, τουλάχιστον στις μεγάλες πόλεις;
- Γιατί οι δημόσιοι χώροι και τα δημόσια αγαθά (μετρό, λεωφορεία...) πρέπει να προστατεύονται;
- Γιατί η ατομική ιδιοκτησία πρέπει να προστατεύεται;
- Και η ανάγκη για προσωπική έκφραση δεν είναι σεβαστή; Αν θέλω να πω ή να γράψω δημόσια κάτι δεν δικαιούμαι να το κάνω;
- Όταν ένα γκράφιτι είναι καλλιτεχνικά υψηλής ποιότητας, δεν θα πρέπει να είναι σεβαστό;
- Όταν συγκρούονται διαφορετικές ανάγκες και συμφέροντα (επιθυμία προσωπικής έκφρασης, ανάγκη καλλιτεχνικής έκφρασης/προστασία ατομικής ιδιοκτησίας, προστασία δημόσιων χώρων), τι τρόπος υπάρχει προκειμένου να επιλυθούν αυτές οι συγκρούσεις;